

Bet. o. lovf. om erstatningsansvar

Til lovforslag nr. L 7. Betænkning afgivet af retsudvalget den 4. maj 1984

Betænkning

over

Forslag til lov om erstatningsansvar

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til justitsministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Udvalget har endvidere modtaget skriftlig henvendelse fra Danmarks Rederiforening samt en artikel om lovforslaget fra dr. jur. Bo von Eyben.

Rederiforeningens henvendelse og justitsministerens kommentarer hertil er optrykt som bilag 1 og 2 til betænkningen.

I bilag 3 er endvidere optrykt et af udvalgets spørgsmål og justitsministerens svar herpå.

Udvalget har af justitsministeren fået oplyst, at bemærkningerne til lovforslagets § 9, stk. 2, (hvor det udtales, at bestemmelsen i lovforslagets § 9, stk. 2, sjældent vil kunne anvendes, hvis der er tale om yngre eller midaldrende skadelidte, når det tages i betragtning, at § 9 alene omfatter personer, der er fyldt 56 år) skal forstås således, at man sjældent vil kunne tænke sig bestemmelsen i § 9, stk. 2, bragt i anvendelse for personer, der aldersmæssigt befinder sig i den nedre del af § 9s anvendelsesområde.

Der er af justitsministeren og udvalget stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller *udvalget* lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Ændringsforslag

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 2

1) I stk. 2 ændres »arbejdsgiver,« til: »arbejdsgiver eller«.

Til § 3

2) I 1. pkt. indsættes efter »udgør« ordene: »for tiden fra skadens indtræden, indtil skadelidtes helbredstilstand er blevet stationær«.

Til § 5

3) I stk. 2 udgår »efter dennes evner, uddannelse, alder og muligheder for erhvervs-mæssig omskoling og optræning«.

Af *udvalget*, tiltrådt af *justitsministeren*.

Til § 6

4) I paragraffen ændres »ganget med 5« til: »ganget med 6«.

Til § 7

5) I stk. 3 ændres »400.000 kr.« til: »350.000 kr.«.

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 10

6) Paragraffen affattes således:

»§ 10. Såvel skadelidte som skadevolderen kan indhente en udtalelse om spørgsmålet om fastsættelsen af mængden og erhvervsevnetabsprocenten fra sikringsstyrelsen, jfr. lov om arbejdsskadeforsikring.«

Til § 17

7) *Stk. 1, 1. pkt.*, affattes således:

»Ydelser i henhold til den sociale lovgivning, herunder dagpenge, sygehjælp, pension efter den sociale pensionslovgivning og ydelser i henhold til lov om arbejdsskadeforsikring, som tilkommer en skadelidt eller efterlevende, kan ikke danne grundlag for regreskrav mod den erstatningsansvarlige.«

Ny paragraf

8) Efter § 30 indsættes som ny paragraf:

»§ 01. En forsikringstager kan ikke opsigge en forsikringsaftale på grund af en forhøjelse af præmien, som alene er begrundet med den ændring af størrelsen af erstatning for personskade og tab af forsørger, der er en følge af denne lov.«

Bemærkninger

Til nr. 1, 2, 6 og 7

Ændringsforslag nr. 1, 2, 6 og 7 er af reaktionel karakter.

I ændringsforslag nr. 2 præciseres det i overensstemmelse med den gældende retstilstand, at adgangen til at kræve erstatning for svie og smerte ophører, når skadelidtes helbredstilstand er blevet stationær.

Med ændringsforslag nr. 6 præciseres det, at det alene er til vejledning for skadelidte og skadevolderen, når sikringsstyrelsen tager stilling til spørgsmålet om fastsættelsen af méngraden og erhvervsevnetabsprocenten. Som anført i bemærkningerne til lovforslaget, s. 26, henhører den endelige afgørelse af spørgsmålet i tilfælde af uenighed mellem parterne under domstolene. Da der ikke er tale om egentlige afgørelser fra sikringsstyrelsens side, vil sikringsstyrelsens udtalelser efter bestemmelsen på samme måde som udtalelser i henhold til arbejdsskadeforsikringslovens § 62 ikke kunne indbringes for den sociale ankestyrelse.

Ændringsforslag nr. 7 skyldes dels de nye regler om førtidspension, der er blevet gennemført med virkning fra den 1. januar 1984, dels et nyt lovforslag om social pension, der

er fremsat af socialministeren.

Til nr. 3

Ændringsforslag nr. 3 er begrundet i, at der som anført i justitsministeriets besvarelse af retsudvalgets spørgsmål 15 af 12. april 1984 ved fastsættelsen af erhvervsevnetabsprocenten kun skal tages hensyn til en foreliggende mulighed for revalidering, såfremt det må anses for sikkert, at revalideringen lykkes. Dette præciseres ved den foreslåede ændring, som medfører, at henvisningen til muligheden for erhvervsmæssig omskoling og optræning udgår af bestemmelsen. Der tilsigtes ikke nogen realitetsændring ved, at ordene »efter dennes evner, uddannelse, alder...« efter ændringsforslaget udgår af bestemmelsen.

Til nr. 4 og 5

Ændringsforslag nr. 4 er begrundet i et ønske om i højere grad at opnå erhvervsevnetabsersatninger og forsørgertabsersatninger, der svarer til de faktiske tab, der lides. Udvalget har på den anden side fundet, at den højeste årsløn, som erhvervsevnetabsersatningen kan beregnes på grundlag af, bør nedsættes fra 400.000 kr. til 350.000 kr. Dette er baggrunden for ændringsforslag nr. 5.

Assurandørsocietetet har oplyst, at ændringerne efter nr. 4 og 5 formentlig vil betvirke en samlet forhøjelse af forsikringspræmierne på motoransvarsforsikringsområdet på ca. 3 pct. ud over den forhøjelse, der følger af det fremsatte lovforslag.

Til nr. 8

I den foreslåede nye § 01, jfr. ændringsforslag nr. 8, er det i lighed med overgangsbestemmelsen i færdselslovens § 142 vedrørende et tilsvarende spørgsmål præciseret, at en forsikringstager ikke kan ophæve en forsikringsaftale på grund af en forhøjelse af præmien, som alene er begrundet med den ændring af størrelsen af erstatning for personskade og tab af forsørger, der er en følge af erstatningsansvarsloven.

Hagen Hagensen (KF) fmd. Annelise Gotfredsen (KF) Agnete Laustsen (KF)

Per Stig Møller (KF) Bjørn Elmquist (V) Birthe Rønn Hornbech (V)

Birgith Mogensen (CD) Inger Stilling Pedersen (KrF) Ole Espersen (S)

Inge Fischer Møller (S) Torben Lund (S) Lissa Mathiasen (S) Erik B. Smith (S)

Jimmy Stahr (S) Leif Hermann (SF) Ebba Strange (SF) nfm.

Bernhard Baunsgaard (RV)

Partierne FP, VS og FD havde ikke medlemmer i udvalget.

DANMARKS REDERIFORENING

Bilag 1

1. marts 1984

L 7 – Forslag til lov om erstatningsansvar

Danmarks Rederiforening anmoder om, at det i lovforslaget klargøres, at loven ikke kan anvendes, hvor dette vil stride mod Danmarks konventionsmæssige forpligtelser.

Det er tilsyneladende hensigten, at lovforslagets § 24 skal gælde inden for alle forhold, herunder inden for søloven. En række af sølovens regler er baseret på konventioner, som indeholder ansvarsregler og regler om betydningen af egen skyld. Vedtagelse af lovforslagets § 24 vil indebære, at danske domstole i en række tilfælde må fravige disse konventionsbaserede regler. Dette vil stride mod Danmarks internationale forpligtelser og mod hensigten med sådanne konventioner – at samme tvist afgøres ens, uanset for hvilket konventionslands domstol den indbringes.

Såvel i Sverige, hvor der er gennemført en

lov om erstatningsansvar, som i Norge, hvor der er overvejelser herom, har man undtaget erstatningsregler, der bygger på internationale konventioner. Vi henviser her til den svenske betænkning om »Skadestånd vid personskada m.m.« (proposition 1975:12 på siderne 175–179, hvoraf kopi vedlægges, jfr. især side 178), og til det norske forslags § 5, stk. 5 (som gengivet i OT. prp. nr. 60), jfr. vedlagte kopi af siderne 49–50 i den norske betænkning.

Danmarks Rederiforening foreslår på denne baggrund, at der i lovforslaget indføres følgende paragraf:

»Bestemmelserne i loven gælder ikke, hvor Danmarks konventionsforpligtelser er til hinder herfor«.

Med venlig hilsen

DANMARKS REDERIFORENING

Bjarne Fogh

formand

Folketingets retsudvalg

Underbilag 1 til bilag 1

Prop. 1975:12 (s. 175-180)

5 §¹

(¹ Paragrafen svarar i propositionsforslaget mot 6 kap. 2 §)

Paragrafen innehåller den allmänna jämningsregel som har behandlats i avsnittet 7.6 i den allmänna motiveringen. Denna regel är en nyhet i svensk rätt.

Jämningsregeln innebär att ett skadestånd kan jämkas, om skyldigheten att utge skadeståndet skulle vara oskäligt betungande med hänsyn till den skadeståndsskyldiges ekonomiska förhållanden. Vid jämkningen skall emellertid även beaktas den skadelidandes behov av skadeståndet och övriga omständigheter.

Jämningsregeln är tillämplig vid alla slag av skador, såväl ekonomiska som ideella. Den gäller både vid personskada och vid egendomsskada (sakskada och ren förmögenhetsskada).

Vid jämningsregelns tillämpning bör man utgå från den ersättning som den ansvarige kan anses skyldig att utge enligt skadestandsreglerna i övrigt, t. ex. de tidigare genomgångna bestämmelserna om bestämmande av skadestånd för personskada och i förekommande fall medvållanderegler i 6 kap. 4 §.

Avgörande för spørgsmålet om nedsättning av skadeståndet alls skall komma i fråga är alltså enbart förhållandena på den skadeståndsskyldiges sida. Den första fråga som en domstol får ställa vid jämningsbedömningen är om det skadestånd som den ansvarige är skyldig att utge enligt övriga regler skulle i sådan grad belasta hans ekonomi, att det i varje fall från denna synpunkt ter sig oskäligt att döma ut beloppet. Besvaras denna fråga nekande, er det redan klart att jämningsbestämmelsen inte kan åberopas. Annars blir nästa spørgsmål, om det trots följderna för den skadeståndsskyldiges ekonomi ändå föreligger sådana omständigheter i övrigt att ojämkad ersättning bör utgå.

Som jag har framhållit i den allmänna motiveringen kan ett skadestånd aldrig anses oskäligt betungande för den skadeståndsskyldige, om skadeståndet täcks av en *ansvarsförsäkring* eller när den ansvarige är att bedöma som självförsäkrare. I princip bör jämkning inte heller komma i fråga när den ansvarige har underlåtit att teckna ansvarsförsäkring, trots att han objektivt sett borde ha försäkrat sig. Som jag har sagt i den allmänna motiveringen bör det anses åligga företagare att hålla sig med sådant försäkringskydd. Om han av misstag eller förbiseende har underlåtit att förnya en försäkring som han tidigare haft, kan det dock ibland te sig oskäligt att döma ut fullt skadestånd. Så kan även vara fallet om företagaren verkligen har en ansvarsförsäkring som emellertid inte täcker den inträffade skadan och företagaren genom ett ursäktligt misstag inte har varit medveten om detta. Det bör emellertid understrykas att man måste ställa upp mycket stränga krav på en företagares omsorg och förtänksamhet i dessa avseenden. En mildare bedömning kan dock vara befogad när det gäller den som driver ett mindre jordbruk utan anställda och därmed liknande fall.

När det gäller privatpersoner kan det däremot inte begäras att dessa alltid skall hålla sig med en ansvarsförsäkring. Även om övervägande antalet hushåll har försäkringar som bl. a. inkluderar ansvarsförsäkring, måste det som regel anses ursäktligt om den skadeståndsskyldige saknar sådant skydd.

Om den skadeståndsskyldiges försäkringar eller försäkringsmöjligheter inte udgör skäl mot jämkning, uppkommer frågan om skadeståndet är oskäligt betungande för den skadeståndsskyldige med hänsyn till hans *ekonomiska förhållanden i övrigt*. Kan han väntas klara av skadeståndsbetalningarna utan alltför stora uppoffringar, bör jämkning inte komma i fråga. Såvitt gäller enskilda

personer synes en riktpunkt för bedömningen kunna vara, om skadeståndet skulle komma att belasta den skadeståndsskyldiges ekonomi i sådan grad att hans standard däri- genom skulle komma att avsevärt understiga en genomsnittsfamiljs. Måste han för att betala skadeståndet inskränka sin och sina anhörigas livsföring väsentligt mer än vad en genomsnittsfamilj måste göra för att kunna skaffa sig något utöver det vanliga, torde skadeståndet normalt få anses oskäligt betungande. Man får här också beakta risken att den skadeståndsskyldige helt ger upp sina försök att infria skadeståndsskulden, om han ådöms fullt skadestånd.

Har den ansvarige förmögenhet som förslår till att betala skadeståndet, bör jämkning som regel inte kunna ske. Undantag kan dock tänkas i något fall, exempelvis när förmögenheten består i ett mindre sparkapital som han behöver för sin försörjning vid förestående pensionering. Vidare kan det anses oskäligt att tvinga den ansvarige att sälja ett ordinärt egnahem eller en gård som han sedan länge har bebott och brukat. Däremot får det normalt inte anses oskäligt att den ansvarige får avstå från fritidshus eller annan fastighet där han inte har sin årsbostad. Under remissbehandlingen har invänts att man med dette synsätt lägger en alltför tung börda på den skadeståndsskyldige. Med anledning herav vill jag erinra om att jämningsregeln bara är till för att hindra klart obilliga resultat för den skadeståndsskyldige, inte för att – på den skadelidandes bekostnad – förhindra att han åläggs skadestånd som kan bli kännbara för honom.

Som jag har nämnt i den allmänna motiveringen är även *den skadelidandes ekonomiska förhållanden* av betydelse för frågan om jämkning skall ske. Om skadeståndet är av väsentlig betydelse för den skadelidandes försörjning eller om han annars är i särskilt behov av att få ut skadeståndet, kan dette utgöra ett skäl mot jämkning. Inte ens en långtgående jämkning kan dock anses obillig mot den skadelidande när skadeförsäkring täcker skadan, vare sig ersättningskravet framställs av den skadelidande själv eller regressvis av försäkringsbolaget.

I fall då den skadelidande inte har skadeförsäkring får prövningen bero av skadans storlek och karaktär. En enskild person torde vanligen ha lättare att bära en egendomsska-

da än en personskada. Givetvis blir förhållandet dock ett annat om förlusten vid personskada helt eller delvis kompenseras genom sådan förmån från personförsäkring som inte skall avräknas från skadeståndet enligt 5 kap. 3 §. Även förmån som har avräknats från skadeståndet kan indirekt få betydelse i detta sammanhang, eftersom den skadelidandes försörjning många gånger kan komma att tryggas genom sådan förmån och han därmed får mindre behov av det skadestånd som blir kvar efter avräkningen.

Under visse förhållanden kan det tänkas gå ut över den skadelidande att han inte har skyddat sig genom sådan försäkring som är sedvanlig i hans förhållanden. I varje fall brandförsäkring på byggnader får anses ha så stor frekvens att det bör kunna återopas till den skadelidandes nackdel, om han medvetet underlåtit att hålla sådan försäkring. Ett liknande resonemang kan bli aktuellt t. ex. om ett åkeriföretag avsiktligt underlåter att hålla sina lastbilar försäkrade eller om en privatperson inte försäkrar en konstsamling eller en dyrbar motorbåt. Att den skadelidande uppenbarligen på grund av ett förbiseende eller misstag försummat att förnya försäkringen bör däremot inte minska hans rätt till ersättning.

I sammanhanget bör man också beakta om den skadelidande har möjlighet att rikta krav mot annan som också är ansvarig för skadan och kan antas vara i stånd att ersätta denna.

Också *graden av den ansvariges skuld* bör i viss mån kunna få betydelse vid bedömningen om skadeståndet skall jämkas. Som kommittén har fremhållit är det tänkbart att denna faktor åtminstone i gränsfall kan bli avgörande. Även med bortseende från vad förut har anförts om skyldighet för företagare att hålla ansvarsförsäkring kan jämkning självfallet inte komma i fråga, om en företagare vållar olycksfall genom att hålla skyddsanordningarna i sin verksamhet i ett skick som väsentligt underskrider normal standard. Vad som särskilt får betydelse vid skälighetsbedömningen är om den ansvarige på detta sätt medvetet har tagit en risk. Jämningsregeln är i allmänhet inte avsedd för sådana fall.

Som jag har nämnt i den allmänna motiveringen behöver jämkning inte vara utesluten ens vid skada i samband med uppsåtliga brott, om i övrigt starka skäl talar för att lin-

dra skadeståndsansvaret. Förutom i sådana fall när jämkning är motiverad av hänsyn till skadevällarens återanpassning i samhället, bör jämkning kunna ske när själva skadan inte har orsakats med avsikt, om skadeståndet med hänsyn till omständigheterna i övrigt ter sig oskäligt betungande. Jämkning är också tänkbar när den skada som vållas genom ett uppsåtligt brott vida överstiger vad skadevällaren kunnat räkna med.

Jämkningsregelns tillämpning är inte begränsad till det område som regleras av skadeståndslagen. Av 1 kap. 1 § följer att den kan tillämpas också inom området för skadeståndsrättslig speciallagstiftning. Detta gäller dock bara i den mån annat inte särskilt föreskrivits i denna lagstiftning. Som jag har sagt i avsnittet 7.6 får jämkningsregeln inte heller tillämpas så att man kommer i konflikt med grunderna för sådan speciallagstiftning. I allmänhet torde det inte finnas utrymme för en tillämpning av jämkningsregeln på områden där skärpt skadeståndsansvar utöver vållande gäller. Undantagsvis kan det emellertid finnas skäl att tillämpa jämkningsregeln även i dessa fall. Sålunda är jämkning redan nu möjlig enligt 39 § vägtransportlagen. Jag återkommer till denna paragraf i det följande. Liknande behov att i undantagsfall jämka oskäligt betungande skadestånd kan göra sig gällande också på andra transporträttsliga områden.

Jämkningsregeln blir vidare enligt 1 kap. 1 § tillämplig i kontraktsförhållanden, om inte annat föranleds av avtalet eller i övrigt följer av regler om skadestånd i avtalsförhållanden. I praktiken torde jämkningsregeln i vidsträckt omfattning sättas ur spel på grund av uttryckliga eller underförstådda avtalsvillkor eller kontraktsrättsliga regler. Framför allt gäller detta beträffande skadestånd på grund av brott mot en s. k. huvudförpliktelse i kontraktet, dvs. när en av kontrahenterna har eftersatt den skyldighet som avtalet i första hand går ut på. Större utrymme för en tillämpning av jämkningsregeln finns det vid bristande uppfyllelse av en s. k. biförpliktelse, särskilt i situationer som är nära nog att bedöma som utomobligatoriska skadefall. Hithörande frågor har behandlats av kommittén i betänkandet Skadestånd III (s. 52 f). Till de uttalanden som kommittén där har gjort kan jag i allt väsentligt ansluta mig.

Vissa lagar innehåller skadeståndsregler som bygger på internationella konventioner. Så är exempelvis fallet med åtskilliga transporträttsliga bestämmelser samt atomansvarighetslagen (1968:45) och lagen (1973:1198) om oljeskada till sjöss. Självfallet bör jämkningsregeln inte tillämpas i fall där detta skulle stå i strid med sådana överenskommelser.

I skadeståndslagen finns åtskilliga *andra särskilda regler om skälighetsbedömning* av skadestånd. Delvis tillvaratas de billighets-synpunkter som jämkningsregeln ger uttryck för redan av dessa särskilda bestämmelser, t. ex. reglerna i 2 kap. 2 och 3 §§ samt 4 kap. 1 § om barns, psykiskt sjukas och arbetstagares ansvar. När dessa regler blir tillämpliga, torde därför jämkningsregeln knappast få någon praktisk betydelse. I andra fall kan däremot den ansvarige tänkas ha intresse att åberopa flera bestämmelser om nedsättning av skadeståndet samtidigt. Så kan exempelvis vara fallet om han gör gällande såväl att skadeståndet skall jämkas på grund av den skadelidandes medvållande som att den allmänna jämkningsregeln bör tillämpas. Inget hindrar att skadeståndet i vissa fall sätts ned på båda dessa grunder. Som jag har nämnt i specialmotiveringen till 6 kap. 4 § bör domstolen därvid först pröva i vad mån nedsättning av skadeståndet påkallas av medvållanderegeln och sedan ställa frågan om en på detta sätt reducerad ersättning kan anses oskäligt betungande för den ansvarige. Den allmänna jämkningsregeln skal alltså tillämpas i sista hand för att hindra ett obilligt resultat.

6 §¹

(¹ Paragrafen svarar i propositionsförslaget mot 6 kap. 4 §).

Paragrafen anger vissa kategorier av personer som vid tillämpning av lagen skall likställas med arbetstagare. Bestämmelserna har i sak oförändrade förts över från nuvarande 5 kap. 8 §.

Övergångsbestämmelserna

De nya skadeståndsreglerna träder i kraft den 1 januari 1976. Som jag har sagt i den allmänna motiveringen (avsnittet 7.8) är de tillämpliga på skadefall som inträffar efter denna tidpunkt. Däremot skal äldre bestäm-

melser tillämpas på skadefall som har inträffat dessförinnan. Detta följer av allmänna rättsgrundsatser. Särskilt bör uppmärksammas att de nya reglerna om omprövning av skadestånd med anledning av inkomstförlust eller förlust av underhåll gäller bara beträffande skadestånd som har fastställts att utgå på grund af händelse som inträffar efter ikraftträdandet.

I en särskild övergångsregel föreskrivs att om lag eller annan författning innehåller hänvisning till föreskrift som har ersatts genom en ny bestämmelse, så tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

9.2 Förslaget till lag om ändring i sjölagen

Enligt 118 § sjölagen är bortfraktaren ansvarig för vissa skador på gods som är i hans vård, om han inte visar att varken fel eller försummelse av honom själv eller någon för vilken han svarar har orsakat eller medverkat till skadan. Beträffande verkan av vållande till skadan på befraktarens sida innehåller paragrafen i fjärde stycket en hänvisning till den nuvarande medvållanderegeln i 5 kap. 5 § skadeståndslagen. Denna hänvisning har nu bytts ut mot en erinran om att den nya medvållanderegeln i 6 kap. 4 § skadeståndslagen i försättningen är tillämplig. Eftersom bortfraktarens ansvar i detta fall vilar på an-

nan grund än bevisat vållande, får den skälighetsprövning som föreskrivs i 6 kap. 4 § andra stycket i huvudsak inriktas på graden av vållande på den skadelidandes sida och omständigheterna i övrigt. Jag hänvisar till vad jag har sagt om dessa frågor i specialmotiveringen till 6 kap. 4 §.

Enligt 188 och 189 §§ sjölagen är bortfraktaren med vissa undantag ansvarig för personskada och skada på resgods, om skadan har vållats genom fel eller försummelse av honom eller någon för vilken han svarar. Om vållande på passagerarens sida har medverkat till skadan, gäller enligt 190 § sjölagen vad som är föreskrivet i nuvarande 5 kap. 5 § skadeståndslagen. Också den bestämmelsen har bytts ut mot en erinran att den nya medvållanderegeln i 6 kap. 4 § är tillämplig.

I 198 § sjölagen, som reglerar rätten att väcka krav på ersättning för personskada eller försening av passagerare, har den nuvarande hänvisningen till 5 kap. 3 § skadeståndslagen ersatts med en hänvisning till den motsvarande bestämmelsen i departementsförslaget, alltså 5 kap. 2 §.

Det kan tilläggas att den särskilda jämningsregeln vid sammanstötningsskador i 220 § andra stycket sjölagen har behållits oförändrad. I detta fall skall alltså 6 kap. 4 § inte tillämpas. Detta har jag behandlat i den allmänna motiveringen (avsnitt 7.5).

Underbilag 2 til bilag 1

Utkast til

**Lov om endringer i erstatningslovgivningen for så vidt gjelder lemping
av erstatningsansvar, forsikringsgivers regressrett m m**

I

Endringer i skadeerstatningsloven

I lov 13 juni 1969 nr 26 om skadeerstatning gjøres følgende endringer:

§ 1–2 nr. 3 og 4 oppheves.

§ 1–3 nr 2 oppheves.

§ 2–2 skal lyde:

§ 2–2 (lemping av arbeidsgiverens ansvar).

1. *Arbeidsgiverens ansvar kan lempes etter § 5–2.*

2. Ansvarer kan dessuten lempes dersom skaden beror på vedtak av offentlig myndighet og skadelidte uten rimelig grunn har latt være å forsøke å få endret vedtaket.

§ 3–1 tredje ledd første punktum skal lyde:

Ved erstatningsutmålingen gjøres fradrag for lønn under sykdom og liknende ytelser, trygdeytelser, ytelser fra pensjonsordning i arbeidsforhold eller yrke og for forsikringsytelser i den utstrekning den erstatningsansvarlige har betalt præmien.

§ 3–7 skal lyde:

§ 3–7 (regress for trygdeytelser, pensjonsytelser, forsikringsytelser og lønn under sykdom o l).

1. Trygden, en pensjonsinnretning eller et forsikringselskap kan ikke kreve regress hos den ansvarlige for trygdens, pensjonsinnretningens eller forsikringselskapets utgifter og ansvar på grunn av skaden, med mindre denne er voldt forsettlig av den erstatningsansvarlige selv. Regressretten gjelder bare i den utstrekning ytelsene tillegges betydning ved utmålingen av skadevolderens ansvar overfor den skadelidte (jf § 3–1 tredje ledd).

2. *Arbeidsgiveren kan ikke kreve regress for lønn under sykdom eller liknende ytelser, med mindre skaden er voldt forsettlig eller grovt uaktsomt av den erstatningsansvarlige selv. Regressretten omfatter ikke ytelser som arbeidsgiveren kan kreve dekt av trygden.*

3. *Ved trafikksikring kan forsikringselskapet kreve regress etter bilansvarlova §§ 8, 12 og 13.*

§ 3–8 oppheves.

Kapittel 4 skal lyde:

Kapittel 4. Erstatning for tingskade og annen formueskade

§ 4–1 (erstatningsutmålingen)

Erstatning for tingskade og annen formueskade skal dekke den skadelidtes økonomiske tap.

§ 4–2 (skadevolderens stilling når skaden er dekt ved skadeforsikring).

1. I det omfang det er på det rene at en skade kan kreves dekt av skadeforsikring, kan den skadelidte bare gjøre gjeldende sitt erstatningskrav mot den ansvarlige skadevolder dersom skaden er voldt:

- a) ved forsett eller grov uaktsomhet av den ansvarlige selv, eller
- b) i hans yrke, erhvervsvirksomhet eller dermed likestilt virksomhet for så vidt han har objektivt ansvar for skaden eller skaden er voldt forsettlig eller uaktsomt i virksomheten. For tapt vinning og annet næringsstap på grunn av forsinkelse, innskrenket drift eller annet avbrott kan erstatning likevel bare kreves når den ansvarlige selv har voldt skaden ved forsett eller grov uaktsomhet.

2. Dersom skadevolderen har betalt erstatning i større utstrekning enn han plikter etter

paragrafen her, kan han kreve det overskytende fra vedkommende forsikringsselskap i det omfang skaden er dekt av forsikringen.

§ 4-3 (forsikringsselskapets regress for utbetalt erstatning).

I den utstrekning skadeforsikringsselskapet har betalt erstatning til skadelidte, kan det kreve regress hos den ansvarlige skadevolder så langt skadelidte kunne ha krevd erstatning hos skadevolderen etter § 4-2.

§ 4-4 (særregler om utvidet adgang til å gå på skadevolderen og om utvidet regress).

1. Begrensningene i den skadelidtes krav og forsikringsselskapets regress i § 4-2 jf § 4-3 gjelder ikke ved:

- a) transport-, sjø- og luftfartforsikring når skaden er voldt i næringsvirksomhet
- b) ved kredittforsikring og garantiforsikring.

2. Ved trafikksforsikring kan forsikringsselskapet kreve regress etter bilansvarlova §§ 8, 12 og 13 uten omsyn til reglene i § 4-3.

Kapittel 5 skal lyde:

Kapittel 5. Alminnelige bestemmelser

§ 5-1 (den skadelidtes medvirkning)

1. Dersom den direkte skadelidte eller erstatningssøkeren har medvirket til skaden ved egen skyld eller selv har brakt seg i en situasjon som han visste eller burde forstå innebar særlig risiko for skade, kan erstatningen settes ned eller falle bort for så vidt det er rimelig når en tar omsyn til atferden, og dens betydning for at skaden skjedde, omfanget av skaden og tilhøva ellers.

2. Som medvirkning reknes det også når den direkte skadelidte eller erstatningssøkeren har latt være i rimelig utstrekning å fjer-

ne eller minske risikoen for skade eller etter evne å begrense skaden.

3. Reglene i nr 1 og 2 gjelder tilsvarende ved medvirkning av andre personer eller forhold som den direkte skadelidte eller erstatningssøkeren i denne sammenheng hefter for.

§ 5-2 (lemping av erstatningsansvar)

Erstatningsansvaret kan lempes når retten under hensyn til skadens størrelse, foreliggende forsikringer og forsikringsmuligheter, skadevolderens skyld og økonomiske bæreevne og tilhøva ellers finner at ansvaret virker urimelig tyngende for den ansvarlige, eller at det i særlige tilfeller er rimelig at den skadelidte helt eller delvis bærer skaden.

§ 5-3 (skade voldt av flere).

1. Flere som plikter å betale erstatning for samme skade, svarer en for alle og alle for en. Det samme gjelder den som plikter å betale oppreisning for samme skade.

2. I hvilken utstrekning den som har betalt erstatning eller oppreisning kan gjøre krav gjeldende mot andre ansvarlige, avgjøres under omsyn til ansvargrunnlaget og tilhøva ellers.

§ 5-4 (den skadelidtes krav dekkes foran regresskrav).

Regresskrav kan ikke gjøres gjeldende til foretrengsel for den erstatningsberettigetes eller hans etterlattes krav på erstatning eller oppreisning for samme skade.

§ 5-5 (forholdet til annen lovgivning m v).

Reglene i loven her gjelder ikke i den utstrekning annet følger av lovgivningen eller av internasjonale konvensjoner som Norge er bundet av.

Nåværende kapittel 5 blir *nytt kapittel 6*.

**Justitsministerens kommentarer til Danmarks Rederiforenings henvendelse
til retsudvalget af 1. marts 1984**

Danmarks Rederiforening har i henvendelsen anført, at bestemmelsen i lovforslagets § 24 vil kunne komme i strid med internationale konventioner, og rederiforeningen foreslår derfor en bestemmelse medtaget, hvorefter loven ikke skal gælde, »hvor Danmarks konventionsforpligtelser er til hinder herfor«.

Såfremt internationale konventioner, f.eks. transportretskonventionerne, måtte indeholde regler, der begrænser muligheden for at anvende almindelige erstatningsretlige lempelsesregler, vil det følge af almindelige regler vedrørende lovfortolkning, at forslaget § 24 ikke kan anvendes i strid med konventionerne. Justitsministeriet finder det derfor ikke nødvendigt, at der medtages en udtrykkelig regel herom i lovforslaget.

Det kan oplyses, at man i det norske forslag til »lov om endringer i erstatningslovgiv-

ningen for så vidt gjelder lemping av erstatningsansvar, forsikringsgivers regressrett m m« (prp. nr. 60, 1980–81) har medtaget en bestemmelse (§ 5–5) om, at reglerne i loven ikke skal gælde i den udstrækning andet følger af internationale konventioner, som Norge er bundet af. I bemærkningerne til bestemmelsen er justitsministeriet imidlertid inde på, at det kan hævdes, at bestemmelsen er overflødig.

I den svenske erstatningslov har man ikke medtaget en udtrykkelig bestemmelse om forholdet til internationale konventioner, men har indskrænket sig til i bemærkningerne at udtale, at lempelsesreglen ikke skal finde anvendelse, hvis dette måtte være i strid med internationale konventioner (se den svenske prop. s. 178).

Et af udvalgets spørgsmål og justitsministerens svar herpå

Spørgsmål:

ad § 23, stk. 2

Vil ministeren udforme et udkast til en bestemmelse, hvorefter arbejdstageren ikke kommer til at bære risikoen ved arbejdsgiverens eventuelle insolvens – dog med den modifikation, at hvor arbejdstageren er den reelle indehaver af et insolvent selskab, bærer arbejdstageren risikoen for selskabets insolvens, jfr. eksempel i bet. 829/78, side 37, spalte 2.

Svar:

En bestemmelse med det indhold, som nævnes i spørgsmålet, kunne eventuelt udformes således:

Stk. 2. Arbejdstageren er kun erstatningsansvarlig over for skadelidte i det omfang, arbejdsgiveren ville have kunnet kræve betaling af arbejdstageren efter reglerne i stk. 1, hvis arbejdsgiveren havde udredt erstatningen til skadelidte.

Reglen indeholder ikke en udtrykkelig undtagelse vedrørende tilfælde, hvor arbejdstageren er den reelle indehaver af et insolvent selskab. Det skyldes, at det formentlig vil være tilstrækkeligt i bemærkningerne til et ændringsforslag at fremhæve, at reglen ikke finder anvendelse, hvis arbejdstageren reelt må betragtes som arbejdsgiver, som det f.eks. er tilfældet i den nævnte situation.

Ønskes der en videregående modifikation, som også omfatter f.eks. en direktør, der ikke er indehaver, vil det dog være hensigtsmæssigt med en særlig regel herom.

Justitsministeriet finder imidlertid ikke at kunne anbefale en regel svarende til det ovennævnte forslag til en ændret formulering af § 23, stk. 2.

Lovforslagets § 23, stk. 2, går ud på, at arbejdstagerens erstatningsansvar over for skadelidte kan nedsættes eller bortfalde, hvis det findes rimeligt under hensyn til de om-

stændigheder, der fører til at afskære arbejdsgiverens regres over for arbejdstageren efter stk. 1, og til skadelidtes interesse. Udvidelsen af arbejdstagerens ansvar over for skadelidte i forhold til arbejdstagerens regresansvar over for arbejdsgiveren består efter lovforslaget således navnlig i, at der i vurderingen af, om der skal ske lempelse af arbejdstagerens ansvar over for skadelidte, også skal tages hensyn til skadelidtes interesse.

Bestemmelsen i lovforslagets § 23 bygger bl.a. på betænkning nr. 352/1964 om arbejdsgiverens erstatningsansvar for ansattes skadegørende handlinger m.v. I betænkningen fremhæves (s. 29), at det traditionelle udgangspunkt med hensyn til alle regler om solidarisk ansvar er, at det er mere rimeligt at lade den solidarisk medansvarlige for skaden bære risikoen for den anden solidarisk medansvarliges insolvens end at lade tredjemand (skadelidte), som er uden skyld, bære denne risiko. Betænkningen nævner herefter, at der kan forekomme tilfælde, hvor det vil have betydning for skadelidte at kunne gøre ansvaret gældende over for den skadeforvoldende arbejdstager fremfor over for arbejdsgiveren, nemlig »hvis arbejdsgiveren er uden midler og den ansatte har sådanne (som eksempel kan nævnes en formuende direktør i et insolvent aktieselskab), eller hvis arbejdsgiveren modsat den ansatte har værneting i udlandet og derved vanskeligere kan sagsøges end den ansatte«. Man lagde derfor i betænkningen op til, at det traditionelle udgangspunkt om solidarisk ansvar ikke skulle fraviges.

Justitsministeriet deler den opfattelse, at der kan være situationer, hvor det efter en samlet vurdering ikke vil være rimeligt at pålægge skadelidte fremfor arbejdstageren risikoen for arbejdsgiverens insolvens. Som eksempel kan nævnes det tilfælde, at en arbejdstager ved en ikke ubetydelig uagtsomhed forvolder en alvorlig personskade. Ju-

stitsministeriet finder det imidlertid vanskeligt at udforme en bestemmelse, der udtømmende angiver alle situationer, hvor der bør kunne pålægges arbejdstageren et ansvar over for skadelidte, der rækker ud over arbejdstagerens regresansvar over for arbejdsgiveren. Dette er baggrunden for lovforslagets formulering af § 23, stk. 2, som gør det muligt for domstolene ud fra en samlet rime-

lighedsvurdering at træffe afgørelse om, i hvilket omfang arbejdstagerens ansvar over for skadelidte bør lempes. Det må også på baggrund af erfaringerne vedrørende den nugældende retstilstand antages, at det kun i undtagelsestilfælde vil blive aktuelt at pålægge en arbejdstager et ansvar efter § 23, stk. 2, som rækker ud over regresansvaret over for arbejdsgiveren.

Til lovforslag nr. L 9. Betænkning afgivet af retsudvalget den 4. maj 1984

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af adoptionsloven

(Godkendelse som adoptant)

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til justitsministeren, som denne har besvaret skriftligt og i samråd.

Udvalget har tidligere i dette folketingsårs første samling behandlet et tilsvarende lovforslag (se Folketingstidende 1983-84 (1. samling), tillæg A, sp. 635), hvorfor udvalgets behandling har kunnet forme sig som en videreførelse af det udvalgsarbejde, der allerede var vidt fremskredet, da der blev udskrevet valg til folketinget.

Der er af justitsministeren stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Udvalget har i et samråd med justitsministeren drøftet de retningslinjer, som ifølge punkt 4 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget agtes fastsat om godkendelse som adoptant og adoptionssagers behandling. Der er herunder opnået enighed mellem justitsministeren og et flertal bestående af udvalget med undtagelse af det radikale venstres medlem om, at kompetencen til at træffe afgørelse om godkendelse som adoptant ikke som foreslået overføres fra adoptions-samrådene til statsamterne. Kompetencen forbliver således hos samrådene, der dog fremover skal kunne træffe afgørelse om godkendelse som adoptant ved stemmeflerhed mellem adoptionssamrådets tre medlemmer. Der er endvidere opnået enighed om de vejledende godkendelseskriterier, der er foreslået i de almindelige bemærkninger til lovforslaget med den ændring, at det for så vidt angår aldersbetingelsen for godkendelse som adoptant af børn i alderen 0-3 år indtil videre fastsættes, at aldersforskellen mellem bar-

net og adoptanterne i almindelighed højst må udgøre 40 år.

Udvalget har endvidere modtaget skriftlige henvendelser fra:

Adoption center,
Adoption og samfund,
Amtsrådsforeningen i Danmark,
Danadopt,
Frederiksborg amtskommunes socialcenter,
Heide, Vagn v. d., Randers, amtsrådsmedlem i Århus amtskommune,
Københavns amtskommunes socialcenter,
Nordjyllands amtskommune,
Nordjyllands amtskommunes socialcenter,
Ribe amtskommunes socialcenter,
Ringkøbing amtskommunes socialcenter,
Roskilde amtskommunes socialcenter,
Samrådet vedrørende adoption i Storstrøms amt,
Social- og sundhedsforvaltningen i København, adoptionsafsnittet,
Sønderjyllands amtskommunes socialcenter,
Vejle amtskommunale socialcenter og
Århus amtskommunes socialcenter.

Herefter indstiller et *flertal* (udvalget med undtagelse af det radikale venstres medlem af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* (det radikale venstres medlem af udvalget) vil redegøre for sin stilling til lovforslaget og de stillede ændringsforslag ved 2. behandling.

Ændringsforslag

Af *justitsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af *Bernhard Baunsgaard* (RV)):

Til § 1

1) *Nr. 2* og *nr. 3* udgår.

2) *Nr. 5* affattes således:

»5. § 25 a, *stk. 4, 1. pkt.*, affattes således:

»Samrådenes afgørelse træffes ved flertal.«

3) I den under *nr. 6* foreslåede affattelse af lovens § 25 b, *stk. 1*, ændres »statsamts« til: »samråds«.

Til § 2

4) *Stk. 2* udgår.

Bemærkninger

Til nr. 1, 3 og 4

Ændringsforslag nr. 1, 3 og 4 medfører, at adoptionssamrådene bevares, og at kompetencen til at træffe afgørelse om godkendelse som adoptant ikke overføres til statsamterne.

Til nr. 2

Ændringsforslag nr. 2 medfører, at samrådenes afgørelser i sager om godkendelse som adoptant fremover kan træffes ved stemmeflerhed mellem de tre medlemmer af samrådet. Efter den gældende ordning kræves der enighed i samrådet for at meddele godkendelse som adoptant.

Hagen Hagensen (KF) fmd. *Annelise Gotfredsen* (KF) *Agnete Laustsen* (KF)

Per Stig Møller (KF) *Bjørn Elmquist* (V) *Birthe Rønn Hornbech* (V)

Birgith Mogensen (CD) *Inger Stilling Pedersen* (KrF) *Ole Espersen* (S)

Inge Fischer Møller (S) *Torben Lund* (S) *Lissa Mathiasen* (S) *Erik B. Smith* (S)

Jimmy Stahr (S) *Alice Faber* (SF) *Ebba Strange* (SF) nfmd. *Bernhard Baunsgaard* (RV)

Partierne FP, VS og FD havde ikke medlemmer i udvalget.